

Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Sammanfattning

I betänkandet föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelse 2015/16:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet till handlingarna.

Utskottet föreslår också att motionsyrkanden om försvarsunderrättelseverksamheten inklusive signalspaning avstyrks, bl.a. med hänvisning till att systemet för att värna den personliga integriteten m.m. vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet bedöms fungera på det sätt som avsetts i lagar och förordningar.

I betänkandet finns tre reservationer (SD och V).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2015/16:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Tre yrkanden i följdmotioner.

Tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	6
Integritetsskydd vid signalspaning i	
försvarsunderrättelseverksamhet	6
Signalspaningslagen	8
Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun)	9
Samarbetsavtal med USA	11
Samordning av underrättelsefunktionerna	12
Reservationer	15
1. Signalspaningslagen, punkt 2 (V)	15
2. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun),	
punkt 3 (SD)	15
3. Samarbetsavtal med USA, punkt 4 (V)	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Skrivelsen	18
Följdmotionerna	18
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet**

Riksdagen lägger skrivelse 2015/16:70 till handlingarna.

2. **Signalspaningslagen**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 78 och

2015/16:3302 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 1 (V)

3. **Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun)**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 79 och

2015/16:3298 av Mikael Jansson m.fl. (SD).

Reservation 2 (SD)

4. **Samarbetsavtal med USA**

Riksdagen avslår motion

2015/16:3302 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 3 (V)

5. **Samordning av underrättelsefunktionerna**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 4.

Stockholm den 23 februari 2016

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Kalle Olsson (S) och Annicka Engblom (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Vid riksdagens slutbehandling av regeringens proposition En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet (prop. 2006/07:63, bet. 2007/08:FöU15, rskr. 2007/08:266) tillkännagav riksdagen som sin mening vad försvarsutskottet anfört om ytterligare rättssäkerhets- och kontrollmekanismer. Riksdagen anförde bl.a. att regeringen en gång om året ska redovisa granskningen av den verksamhet som bedrivits enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

I enlighet med riksdagens tillkännagivande har regeringen lämnat skrivelsen Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (skr. 2015/16:70) där den redogör för resultatet av den uppföljning och granskning av signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet som genomfördes 2014.

Med anledning av skrivelsen har två följdmotioner med sammanlagt tre yrkanden väckts. I detta betänkande behandlar utskottet dessutom tre motionsyrkanden om signalspaning och underrättelseverksamhet från den allmänna motionstiden 2015/16.

Utskottet begär vid behov in information om försvarsunderrättelseverksamhet och signalspaning. Utskottet besökte Försvarets radioanstalt (FRA) på Lovön den 24 november 2015. Utskottet har även fått information från Riksrevisionen den 3 februari 2015 om revisionens granskning av kontrollen av verksamheten för försvarsunderrättelser.

Bakgrund

Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet regleras i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen) och i förordningen (2008:923) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Enligt signalspaningslagen får den myndighet som regeringen bestämmer, signalspaningsmyndigheten, inhämta signaler i elektronisk form vid signalspaning. Inhämtningen får inte avse signaler mellan en avsändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige.

Signaler får endast inhämtas för de ändamål som särskilt anges i lagen och inledningsvis endast efter inriktning av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen i Polismyndigheten. Nationella operativa avdelningen inom Polismyndigheten ersatte den 1 januari 2015 Rikskriminalpolisen i signalspaningslagen i samband med att den nya Polismyndigheten infördes (prop. 2013/14:110, s. 408–409).

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun) är en nämndmyndighet under regeringen som har till uppgift att kontrollera att försvarsunderrättelseverksamheten bedrivs i enlighet med lagar och förordningar.

Siun är också kontrollmyndighet för den verksamhet som bedrivs enligt signalspaningslagen. I kontrollen av signalspaningen ska inspektionen särskilt granska sökbegrepp, förstöring och rapportering. Vidare ska Siun på en enskilds begäran kontrollera om hans eller hennes meddelande har inhämtats i samband med signalspaning. Siun strävar efter att granskningsverksamheten ska vara så öppen som möjligt med beaktande av gällande lagstiftning om offentlighet och sekretess. Myndigheten råder även över de signaler som teleoperatörer ska lämna till samverkanspunkter enligt 6 kap. 19 a § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Det innebär att signalspaningsmyndigheten (dvs. Försvarets radioanstalt, FRA) endast ska få tillgång till de signalbärare som det finns tillstånd för från Försvarsunderrättelsedomstolen. Siun fattar inga egna beslut i dessa frågor utan ska bara verkställa de tillståndsbeslut som meddelats av Försvarsunderrättelsedomstolen.

I enlighet med 11 § signalspaningslagen finns det ett integritetsskyddsråd vid FRA med uppgift att fortlöpande utöva insyn i de åtgärder som vidtas för att säkerställa integritetsskyddet i signalspaningsverksamheten. Organisatoriskt utgör integritetsskyddsrådet en del av FRA och rådets ledamöter utses av regeringen för viss tid. Rådet ska rapportera sina iakttagelser till myndighetens ledning och, om rådet finner skäl för det, till Siun.

Utskottets överväganden

Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2015/16:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet till handlingarna.

Skrivelsen

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun)

Under 2014 har Siun genomfört 28 granskningar, vilket är lika många som föregående år. Av dessa granskningar rörde 14 FRA, varav 8 enligt signalspaningslagen. Ingen av granskningarna enligt signalspaningslagen har lett till att Siun framfört några synpunkter eller förslag till FRA.

Vidare är Siun enligt 10 a § signalspaningslagen skyldig att på en enskilds begäran kontrollera om hans eller hennes meddelande har inhämtats i samband med signalspaning och, om så är fallet, kontrollera om inhämtningen och behandlingen av inhämtade uppgifter har gjorts i enlighet med signalspaningslagen.

Under 2014 har Siun genomfört 12 kontroller på enskildas begäran. Det är en återgång till i stort sett samma antal som åren före 2013. Under 2013 gjordes inte mindre än 62 kontroller på enskildas begäran. Anledningen till den kraftiga ökningen under 2013 bedöms vara att kontrollerna fick särskild uppmärksamhet i medierna det året. Inget otillbörligt har framkommit vid kontrollerna.

Siun har mandat att avbryta inhämtning eller besluta om förstöring av upptagning eller uppteckning om det skulle visa sig att inhämtning som gjorts inte har varit förenlig med det tillstånd som meddelats av Försvarsunderrättelse-domstolen. Några sådana åtgärder har inte vidtagits under 2014.

Resultaten av 2014 års kontrollverksamhet har inte lett till att Siun framfört några synpunkter till regeringen eller överlämnat några ärenden till någon annan myndighet.

Integritetsskyddsrådet vid FRA

Integritetsskyddsrådets verksamhet under 2014 har varit av ungefär samma omfattning som tidigare år. Rådet har haft möten på FRA vid sex tillfällen. Rådets arbete har rört den utgående rapporteringen av resultaten av signalspa-

ningen. Vidare har Integritetsskyddsrådet bl.a. gått igenom den interna kontrollen inom FRA för signalspaningsområdet. Rådet har i samband med möten löpande fört diskussioner med myndighetens ledning i dessa frågor. Myndigheten har utifrån de synpunkter som framförts utvecklat verksamheten för att ytterligare förstärka integritetsskyddet. Under 2014 har rådet inte funnit några skäl att rapportera till Siun.

Riksrevisionens granskning av kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten

Riksrevisionen lämnade i januari 2015 sin granskningsrapport Kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten (RiR 2015:2). Syftet med granskningen var att bedöma om Siuns kontroll av försvarsunderrättelseverksamheten fungerar effektivt. Regeringen har i skrivelse 2014/15:142 redovisat Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer, regeringens bedömning av dessa samt de åtgärder som vidtagits eller planeras att vidtas med anledning av rekommendationerna. Riksrevisionens övergripande slutsats är att kontrollmyndigheten Siun har fått förutsättningar för att kunna bedriva kontrollverksamheten på ett effektivt sätt. Riksrevisionen drar också slutsatsen att Siun utför de uppgifter som myndigheten har enligt lagar och förordningar.

Regeringens bedömning

Regeringens slutsatser om signalspaning och personlig integritet innefattar att det för en demokratisk rättsstat är viktigt med ett väl fungerande integritetsskydd. Försvarsunderrättelseverksamheten är noga reglerad i lagar och förordningar, bl.a. i syfte att värna enskildas personliga integritet.

Kontrollmyndigheten Siun har i uppgift att kontrollera att försvarsunderrättelsemyndigheterna följer de aktuella författningarna. Siuns samarbete med FRA har under året fungerat väl, och myndigheten har fått tillgång till den information som behövts för att lösa uppdraget. Siuns granskning enligt signalspaningslagen resulterade inte i några synpunkter eller förslag till åtgärder till FRA under 2014. Siun har inte heller lämnat några synpunkter eller förslag till åtgärder till regeringen under året.

En konstruktiv dialog förs löpande mellan Siun och berörda försvarsunderrättelsemyndigheter om förbättringsåtgärder. Regeringen anser att det är viktigt att denna dialog fortsätter.

Regeringens uppfattning är att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagstiftningen. FRA beaktar i sin verksamhet både den personliga integriteten och myndighetens uppgift att bedriva en effektiv försvarsunderrättelseverksamhet.

Regeringen noterar att riksdagen vid sin behandling av regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om kontrollen av försvarsunderrättelseverk-

samheten har uttryckt att man ser positivt på hur kontrollen fungerar. Regeringen noterar vidare att riksdagen välkomnar regeringens utfästelse att hålla sig informerad om Siuns fortsatta utvecklingsarbete.

Regeringen anger som sitt mål att stärka den personliga integriteten. Regeringen redovisar vidare sin öppenhet för att behov av fördjupade uppföljningar av signalspaningslagens konsekvenser för den personliga integriteten kan uppstå framöver. Regeringen understryker vikten av arbetet med att värna rättssäkerheten och den personliga integriteten vid signalspaning. Detta arbete är enligt regeringen en ständigt pågående process.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att signalspaning även fortsatt är ett viktigt verktyg inom försvarsunderrättelseverksamheten samtidigt som det är viktigt att värna den personliga integriteten och en väl fungerande granskningsverksamhet. Utskottet välkomnar den dialog som löpande förs mellan Siun och berörda försvarsunderrättelsemyndigheter om förbättringsåtgärder och delar regeringens bedömning att arbetet med att värna den personliga integriteten vid signalspaning är en ständigt pågående process.

Utskottet bedömer, i likhet med regeringen, att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagar och förordningar. Stöd för detta finner utskottet i den slutsats som dras i Riksrevisionens tidigare granskning av kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten (RiR 2015:2, bet. 2015/16:F6U2).

Skrivelsen bör läggas till handlingarna.

Signalspaningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att signalspaningslagen bör rivas upp och ett motionsyrkande om att regeringen bör återkomma med ett beslut om en fördjupad granskning av området.

Jämför reservation 1 (V).

Motionerna

Stig Henriksson m.fl. (V) föreslår i motion 2015/16:3302 att FRA-lagen, dvs. lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen), bör rivas upp och göras om. Motionärerna anser att den nuvarande lagen har gett FRA tillgång till en mycket stor del av nättrafiken i Sverige och att förändringarna är tydliga steg mot ett övervakningssamhälle. Motionärerna menar också att det inte går att utläsa någon kritik eller redogörelser för förekommande oegentligheter i regeringens skrivelse, varför det bör ställas

frågor om hur effektiv granskningen verkligen är och om FRA-lagen är tillräcklig ur ett integritetsperspektiv (yrkande 2).

Mikael Jansson m.fl. (SD) understryker i motion 2015/16:3218 att svensk signalspaning är en viktig komponent i värnandet av rikets säkerhet, såväl emot yttre hot från främmande makt som mot potentiell terroristverksamhet. All sådan spaning bedrivs dock under en ständig balansakt emot värnandet av den enskilda medborgarens integritet. Integritetseffekterna av signalspaning i tråd bör granskas ytterligare. Det är enligt motionärernas mening nödvändigt att regeringen återkommer med ett beslut om en tidpunkt för en fördjupad granskning av signalspaning i tråd. Utöver detta ska en sådan granskning redovisas till riksdagen (yrkande 78).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller det man uttryckte i betänkande 2014/15:FöU5 och ser därmed fortsatt positivt på att regeringen är öppen för fördjupade uppföljningar av signalspaningslagens konsekvenser för den personliga integriteten om behov uppstår framöver. Samtidigt vill utskottet understryka att det hittills inte framkommit några skäl för en annan uppfattning än att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagar och förordningar.

Utskottet vill i sammanhanget betona att inhämtningen av underrättelser enligt signalspaningslagen inte får avse signaler mellan en avsändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige och får endast inhämtas för de ändamål som särskilt anges i lagen och endast efter inriktning av regeringen. Utskottet utgår från att regeringen initierar en fördjupad uppföljning enligt ovan om det skulle framkomma ett behov. Mot bakgrund av ovanstående avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om en översyn av sammansättningen av Siuns beslutande nämnd.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionerna

I motion 2015/16:3218 (yrkande 79) och 2015/16:3298 föreslår Mikael Jansson m.fl. (SD) att antalet ledamöter i Siuns beslutande nämnd ska utökas så att samtliga partier som är representerade i riksdagen kan vara representerade med minst en ledamot var. Motionärerna menar att allmänhetens tilltro till att nämnden fullgör sitt uppdrag på ett så objektivt sätt som möjligt kräver att

riksdagens samtliga partier erbjuds möjligheten att nominera ledamöter till nämnden, vilket enligt motionen är fallet i Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

Bakgrund

Enligt 10 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen) ska kontrollmyndigheten, dvs. Siun, ledas av en nämnd vars ledamöter utses av regeringen för en bestämd tid om minst fyra år. Ordföranden och vice ordföranden ska enligt lagen vara eller ha varit ordinarie domare. I lagen anges att övriga ledamöter i nämnden ska utses bland personer som föreslagits av partigrupperna i riksdagen. Formerna för hur detta går till är inte närmare reglerade.

Regeringen har i 8 § förordningen (2009:969) med instruktion för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten föreskrivit att nämnden ska ha högst sju ledamöter. De fem platser som återstår efter den lagbundna begränsningen att ordföranden och vice ordföranden ska ha domarbakgrund tillsätts efter nominering från partigrupperna. Dessa ledamöter byts ut kontinuerligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet bedömer, liksom regeringen, att Siuns granskningsverksamhet bidrar till ett starkt skydd för den personliga integriteten i samband med försvarsunderrättelseverksamhet i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Den nämnd som leder Siun ska enligt förordningstexten bestå av högst sju ledamöter, varav två domare eller tidigare domare. Utskottet konstaterar i enlighet med tidigare betänkande (bet. 2014/15:FöU5) att sammansättningen av nämnden motsvarar de föreskrifter som finns och att regeringen har tillsatt ledamöter efter nominering från partigrupperna. Dessa representerar såväl regerings- som oppositionspartier. Utskottet ser inte något skäl att ytterligare författningsreglera sammansättningen och avstyrker därmed motionärernas yrkanden.

Samarbetsavtal med USA

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att granska FRA:s samarbete med National Security Agency (NSA).

Jämför reservation 3 (V).

Motionen

Stig Henriksson m.fl. (V) föreslår i motion 2015/16:3302 att riksdagen bör tillsätta en parlamentarisk utredning som ska granska FRA:s samarbete med den amerikanska myndigheten National Security Agency (NSA) och alla andra relevanta delar av NSA:s övervakningsverksamhet. Motionärerna anför vidare att man måste gå till botten med Sveriges roll i NSA:s övervaknings- och avlyssningsverksamhet och att allt samarbete mellan FRA och NSA bör frysas under den tid en utredning bedrivs (yrkande 1).

Bakgrund

FRA:s stöd för internationellt samarbete inom försvarsunderrättelseverksamheten och kontroll av densamma regleras i 3 § lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet och i 3 och 6 §§ förordningen (2000:131) till denna. FRA:s stöd för internationellt samarbete inom utvecklingsverksamheten regleras i 9 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet och i 6 § förordningen (2008:923) till denna. Av detta framkommer bl.a. att FRA:s möjligheter att samarbeta internationellt begränsas av att det endast får avse utländska förhållanden och inte får gå utöver de ändamål som lagen anger, exempelvis att samarbetet avser kartläggning av

- yttre militära hot mot landet
- förutsättningarna för svenskt deltagande i fredsfrämjande och humanitära internationella insatser eller hot mot säkerheten för svenska intressen vid genomförandet av sådana insatser
- strategiska förhållanden avseende internationell terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet som kan hota väsentliga nationella intressen
- utveckling och spridning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel.

En förutsättning för de typer av internationella samarbeten som anges ovan är att samarbetet syftar till att tjäna den svenska statsledningen och den nationella säkerheten, och att de uppgifter som FRA lämnar till andra länder och internationella organisationer inte får vara till skada för svenska intressen. Det är dessutom FRA:s uppgift att anmäla frågor om internationellt samarbete till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet). Myndigheten behöver dessutom lämna information till Regeringskansliet om viktiga frågor som uppkommer i

samarbetet. I likhet med andra statliga myndigheter måste FRA hålla utrikesministern underrättad när en fråga som är av betydelse för förhållandet till en annan stat eller en mellanfolklig organisation uppkommer (10 kap. 13 § regeringsformen).

FRA ska även informera Siun om de principer som tillämpas för samarbeten i underrättelsefrågor med andra länder och internationella organisationer samt lämna uppgifter om med vilka länder och organisationer samarbete sker. FRA ska sedan ett samarbete etablerats informera inspektionen om omfattningen av samarbetet och, när det bedöms vara motiverat, om resultatet, erfarenheterna och den fortsatta inriktningen av samarbetet. FRA ska även lämna information till Siun i andra viktiga frågor som rör försvarsunderrättelseverksamhet och särskilt informera om innehållet i den instruktion och de föreskrifter som gäller för den eller de enheter inom myndigheten som inhämtar underrättelser med särskilda metoder. Siun tar dessutom emot information från FRA om myndighetens internationella samarbeten inom utvecklingsområdet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan i likhet med vad det gjorde i betänkande 2014/15:F6U5 konstatera att FRA har stöd för sitt internationella samarbete inom försvarsunderrättelseverksamheten, inklusive signalspaningen, enligt gällande regelverk. Detta innehåller även bestämmelser om kontroll och begränsningar av verksamhetens omfattning. En sådan begränsning är att försvarsunderrättelseverksamheten endast får avse utländska förhållanden (1 § lagen [2000:130] om försvarsunderrättelseverksamhet) och därmed inte får avse uteslutande svenska förhållanden. Utskottet förutsätter att det samarbete som bedrivs sker inom ramar för gällande regelverk och avstyrker därmed motionen.

Samordning av underrättelsefunktionerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att regeringen bör se över hur samordningen av underrättelsefunktionerna kan utvecklas i syfte att stärka den svenska försvarsunderrättelseförmågan.

Motionen

I motion 2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) anförs, mot bakgrund av den moderna konfliktmiljön, vikten av att underrättelsefunktionerna kan samordnas och fungera bättre, vilket enligt motionärerna bör utredas. Generellt kan flera länder vittna om att man haft information eller uppgifter i sina system om olika händelser, men antingen saknat förmågan att knyta ihop dem eller att viktig information inte nått fram till rätt nivå eller rätt beslutsfattare. Därför

bör det tas ett helhetsgrepp för att undersöka hur underrättelseförmågan ytterligare kan stärkas i Sverige. Det handlar bl.a. om att undersöka om dagens myndighetsstruktur är optimal för bästa effekt, hur samverkan mellan militära och civila resurser kan bli bättre, hur samverkan med andra nationer ser ut och hur man säkerställer att rätt information inklusive analys når rätt beslutsnivå i tid. Samtidigt bör ett rättssäkert skydd för personlig integritet fortsatt beaktas, avslutar motionärerna (yrkande 4).

Bakgrund

I propositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) anger regeringen att försvarsunderrättelseförmågan bör förstärkas. Regeringen anser, liksom Försvarsberedningen, att såväl den svenska försvarsförmågan som möjligheterna för Sverige att föra en självständig och aktiv säkerhets-, utrikes- och försvarspolitik är beroende av en god försvarsunderrättelseförmåga. Försvarsunderrättelseverksamhet bedrivs av Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut.

Försvarsunderrättelseförmågan utgör också ett centralt stöd för regeringen och övriga myndigheter som kan inrikta verksamheten. Det är av vikt att försvarsunderrättelseförmågan har tillräckligt hög beredskap för att kunna ge nödvändig förvarning och att den har sådan uthållighet att den över betydande tid förmår följa ett krisförlopp, fortsätter regeringen.

Försvarsmakten har i underlag till regeringen redovisat hur försvarsunderrättelseverksamheten kan utvecklas under försvarsinriktningsperioden. Redovisningen ligger i linje med det som Försvarsberedningen framfört om bl.a. förstärkt förmåga, beredskap och om att vid behov kunna följa längre krisförlopp. Försvarsmakten har även i sin planering beaktat behovet av materiel för att utveckla försvarsunderrättelseförmågan så att dessa är i balans med förslagen om förstärkt förmåga i den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten samt behovet av forskning till stöd för underrättelse- och säkerhetstjänstens framtida utveckling. Regeringen menar i propositionen att det är av vikt att även FRA kan utveckla sin del av försvarsunderrättelseförmågan. Regeringen anser därför att försvarsunderrättelseförmågan bör förstärkas, vilket inkluderar ett anslagshöjande. Regeringen anger att man även fortsatt kommer att inrikta och följa utvecklingen inom försvarsunderrättelseområdet för att stärka förmågan.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap anger regeringen att försvarsunderrättelsemyndigheterna under 2014 har tagit fram efterfrågade underlag för regeringens, Regeringskansliets, Försvarsmaktens och andra myndigheters behov. Det är regeringens bedömning att försvarsunderrättelsemyndigheterna samt Försvarsunderrättelsedomstolen och Siun har uppfyllt de krav som riksdagen och regeringen har ställt och att samarbetet mellan myndigheterna har fortsatt att vidareutvecklas på ett positivt sätt.

I skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism anges att Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Försvarsmakten ska genomföra övningar, utbildning och samövningar för att Försvarsmakten ska kunna stödja polisen vid ett terroristattentat och att berörda myndigheter bör utveckla en myndighetsgemensam beredskapsplanläggning för hanteringen av terroristattentat och genomföra nationella samverkansövningar. I skrivelsen redovisar regeringen sin intention att verka för att uppgiftsutbytet inom samarbetsorganet Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT), där FRA, Säkerhetspolisen och Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) ingår, ska effektiviseras och att de brottsbekämpande myndigheterna ska ha möjlighet att utbyta information i den omfattning som behövs för en effektiv terrorismbekämpning.

Utskottets ställningstagande

Förmågan att snabbt kunna få en bild av omvärldsläget, men även att kunna göra relevanta analyser av förväntade möjligheter, är mycket viktig i den moderna konfliktmiljön, anser utskottet. Detta ger fler handlingsalternativ och förmåga att kunna vidta åtgärder i ett tidigt skede av en kris. I en allt mer föränderlig värld där utvecklingen går allt snabbare med mer mångfacetterade hot blir därför behoven av en väl fungerande försvarsunderrättelseverksamhet allt viktigare.

Utskottet delar regeringens uppfattning att försvarsunderrättelseförmågan bör förstärkas och att såväl den svenska försvarsförmågan som möjligheterna för Sverige att föra en självständig och aktiv säkerhets-, utrikes- och försvarspolitik är beroende av en god försvarsunderrättelseförmåga. I dag bedrivs försvarsunderrättelseverksamheten av Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Samarbete sker med Säkerhetspolisen och Polismyndigheten i deras arbete mot terrorism.

Frågan om underrättelseverksamhetens samordning är en fråga som bäst hanteras inom ramen för försvarsberedningen. Utskottet förordar att regeringen vad avser denna punkt påbörjar förberedelsearbetet inför försvarsberedningen under 2016. Därmed anses syftet med motionen som tillgodosett och motionen behöver inte tillstyrkas.

Reservationer

1. Signalspaningslagen, punkt 2 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3302 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 2 och
avslår motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 78.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs en omfattande omarbetning av den s.k. FRA-lagen. Den nuvarande FRA-lagen har gett Försvarets radioanstalt (FRA) tillgång till en mycket stor del av nätrafiken i Sverige. Tidigare gavs endast undantag för militära hot och FRA hade endast möjlighet att avlyssna signaler som går genom luften. Enligt min mening innebar dessa förändringar tydliga steg mot ett övervakningsamhälle. Principen måste vara att massavlyssning utan konkret brottsmisstanke inte ska förekomma. FRA-lagen bör rivras upp och göras om. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun), punkt 3 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 79 och
2015/16:3298 av Mikael Jansson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun) utövar i dag viss kontroll över hur signalspaningslagen tillämpas, men vi anser att Siuns beslutande nämnd lider av en avsaknad av tillräcklig parlamentarisk förankring. Om signalspaning ska tas på allvar ska också riksdagens samtliga partier erbjudas möjligheten att nominera ledamöter till nämnden. Detta är fallet när det gäller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Vi bedömer att detta förhållande har ökat förtroendet för nämnden hos samtliga partier i riksdagen. Vi bedömer också att det förstärkt allmänhetens tilltro till att nämnden fullgör sitt uppdrag på ett så allsidigt och objektivt sätt som möjligt, detta trots den sekretess som råder i nämndens verksamhet. Vi anser således att antalet ledamöter i Siuns beslutande nämnd ska utökas så att samtliga partier som är representerade i riksdagen kan erhålla en plats var. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Samarbetsavtal med USA, punkt 4 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3302 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Under 2013 avslöjades flera fall av massavlyssning utförda av USA:s underrättelsetjänst, National Security Agency (NSA). I många länder har omfattande granskningar inletts om deras respektive länders och underrättelseorgans inblandningar i NSA:s övervakningsverksamhet. I Sverige har det varit tyst och föreliggande skrivelse berör inte heller de omfattande övervakningsskandalerna och FRA:s påstådda roll. FRA har inte heller velat kommentera sin roll i avslöjandena kring övervakningsskandalerna. I ljuset av terroristattentatet i Paris finns nu initiativ som ytterligare riskerar att påverka den personliga integriteten negativt. Polisen föreslås få möjlighet att plantera trojaner på misstänkta kriminellas och terroristers datorer. En sådan utvidgning, med den risk för ändamålsspridning som finns, ökar ytterligare behovet av en ordentlig genomlysning av FRA:s samarbete med NSA. Därför anser jag att det är hög tid att gå till botten med Sveriges roll i NSA:s övervaknings- och avlyssningsverksamhet. Riksdagen bör tillsätta en parlamentarisk utredning som granskar

FRA:s samarbete med NSA och alla andra relevanta delar av NSA:s övervakningsverksamhet. Under utredningen bör allt samarbete mellan FRA och NSA frysas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Följdmotionerna

2015/16:3298 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet ledamöter i Siun ska utökas så att samtliga partier som är representerade i riksdagen kan ha minst en ledamot var och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3302 av Stig Henriksson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagen bör tillsätta en parlamentarisk utredning som granskar FRA:s samarbete med NSA och alla andra relevanta delar av NSA:s övervakningsverksamhet samt att allt samarbete mellan FRA och NSA bör frysas under utredningen, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FRA-lagen bör rivas upp och göras om och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur underrättelsefunktionerna kan samordnas och fungera bättre och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med beslut om tidpunkt för en fördjupad granskning av signalspaning i tråd (avsnitt 13.1) och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet ledamöter i Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun) ska utökas så att samtliga partier som är representerade i riksdagen kan få minst var sin ledamot (avsnitt 13.1) och tillkännager detta för regeringen.